

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 10 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben házhoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétbe és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaszedésére
 vagy megőrzésére nem vállal kötelességet.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes számok ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, november 19.

Genrekép a magyar szociál- demokráciáról.

Világmegváltó szociáldemokrácia! De sokszor hallunk dicsőítő hangzatokat rólad.

Ugyan hol van az a világ, melyet megváltottál? Mi a megváltásnak az a nagy munkája, melynek végrehajtásába fogtál?

Most újra beszélnek rólad, te vagy-e az, vagy csak rád fogják?!

Hallatlan! Bizonyos kartellekkel hozták érdekközösségbe neved, melyek ellen már annyi szóharcot vívtál. Munkásaidat állítottad fel erre védőbástyául, holott azok azt hallják tőled mindig, hogy az őket zsaroló tőke ellen viszed harcba acélozott izmaikat.

S a dolog szól budapesti armatúra-gyárosok kartelljéről. Kartellt kötöttek előbb maguk között, azután az osztrák gyárosokkal, továbbá a magyar szociáldemokratákkal és az osztrák szociáldemokratákkal. Pénzre váltva e szövetezést a közönségnek nagy zsarolását és egymillió 200 ezer korona összforgalomból 400 ezer koronának Ausztriába való gurítását jelenti ez a kartell.

No igen, de bizonyára meghozza hasznát, kamatját.

Meg ám! A nyers réz 10 százalékos drágulása helyett meghozza az áruknak 30 százalékos áremelkedését.

A szociáldemokratáknak pedig szintén béremelés kell — minden áron. Akár sztrájkok, akár kartell árán. Ők tehát kieszközik a béremelést az általuk képviselt munkásoknak, ahogy lehet.

A gyárosok azonban nem adhatnak (?) béremelést, mikor a nyers áru 10 százalékkal emelkedik, hanem kartellt köthetnek a szociáldemokratákkal, hogy a béremelés fejébe csak azokhoz a gyárosokhoz engedjenek munkásokat szegődni, kik a 30 százalékos áremelés kartelljébe beléptek.

Ha pedig akad cég, mint Steiner és Hecht, aki nem áll be a 30 százalékos áremelés kartelljébe, azzal szemben megteszik azt a szivességet a szociáldemokraták a kartellista cégeknek, hogy bojkottolják a nem kartellista, vagyis olcsóbban áruló céget s önértékes szociáldemokrata munkásnak nem szabad megsértenie a szakszervezet rendelkezését.

Pedig Steiner és Hecht megadja a munkásoknak a munkabéremelést, még 5 százalékkal többet is ad, mint a kartellista cégek. Az mindegy, mégis halálra, azaz legyen bojkottálva, vagyis kivetve a választott nép közül, miért nem

lép be a kartellbe?! Miért mutatja meg, hogy 10 százalékos nyers áru emelkedés mellett is adhat 5 százalékkal több munkabért 30 százalékos áru emelkedés nélkül, mint más 30 százalékos áru emelkedés mellett, — talán irigyli a szociáldemokrata vezetőség boldogulását?! Ugy legyen ő boldog és az ő munkásai, akiket alattomban ott támadtak meg már két ízben, ahol meglephették őket.

S erre kaphatók a felvilágosult és önértékes szociáldemokrata fém munkások? Aligha tudják szegények, hányadán vannak a dologgal. Az előzetes tárgyalások ugyanis bizalmas természetűek szoktak lenni a vezérek és munkaadók közt.

Nem régen folyt Budapesten az érc-árusok egyesületének rendes havi értekezlete. A »Keresztény Szociálista Vas és Fém munkások Országos Szakszervezetének« képviselői, Morva Rezső és Hegyi Kálmán memorandumot nyújtottak át, hogy ha ezentul a vas és fém munkások ügyeiről tárgyalnak, hívják meg őket is, mert a szociáldemokraták nem képviselhetik őket.

Meglepetés. Már tudniillik meglepődve néztek egymásra: a keresztény szociálisták s a szociáldemokratáknak már ott ülő kiküldötte, Visnyovszki. A jobban meglepett azonban Visnyovszki volt, s azonnal felugrott, hogy ő a keresztény szociálista vas és fém munkások jelenlé-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A tanudij.

A nemes vármegye buzgó főlevéltárnoka a napokban a vármegye ősi családait kutatva, egy kibetűzhetlenül elsárgult pergamenre talált.

— Ez talán Mén Marót korából való! vélte az irnoka, azzal nekifogtak s forgatták, nézegették előlről, hátulról. Hiába.

— Hej, ha most valaki bekopogtatna azzal, hogy el tudja olvasni ezt az írást!

Csakugyan, kopogtak is!

— Ez az! örvendezett a tudós főleveles s harsányan kiáltott:

— Szabad!

Az ajtó félénken kinyílt. Látható lett egy csomó bundaszőr, egy felkunkorodott orru, sáros csizma, végül egy lecsurgatott bajuszu fej.

— Ez az! vélekedett az irnok, aztán igyekezett a főlevéltárnoktól lőtávolságon kívül menekülni.

A főleveles csalódva mérte végig a látogató piszkos bundáját, míg a bundából kiemel-

kedő fejről lekerült a kalap, sőt kellő számu köhüntések után a pipa is megmozdult a fogak közt.

— Jó napot kívánok, tekintetes ur.

— Adjon Isten. Mi jóban jár?

— A pénzem irányában gyűttem. Tessék ideadni. Három napra jár.

— Mi-csoda? Három napra? Magának?

— Nem, instállok. Még hatan vannak odaki, hetünknek jár.

A főlevéltárnok megcsipte a karját. Nem álom ez? Nem valami Mén Marót korabeli kozár (lássa a szedő: nem kazár!) betörő társaság ez? Ébren volt.

— Heten? hűledezett a meglepett ur.

— Megolvastam. Hát csak tesszen ideadni azt a kis pénzt, aztán gyerünk.

— De kicsoda maga?

— Nagy Té Esvány Komádiból, meg a sógor, meg a szomszédok. Tesszen sietni, mert mindjárt indul a gőzös.

A főlevéltárnok érezte, hogy ennek a problémának a megoldásához kevés a vármegye tudomány.

— Hát aztán miért fizetnék én maguknak?

— Odaát mondták. Egy ószes, haragos nagyságos ur.

— Hol odaát?

— Ahun la. A hol Bujdosó Gergely sógor 2 esztendőre kapott egy pofonért.

— Pofonért?

— Igen. No meg utána egy bicska is akadt a kezibe. Tetszik tudni, falun megcsik az ilyesmi... tesszen ideadni a pénzünket.

A főlevéltárnok előtt egyszerre világos lett a dolog.

— Ahá! Maguk tanudijat keresnek!

— Hát mi mást keresnénk?

— No akkor menjenek vissza az utcára, itt a baloldalon van egy két emeletes ház, az ügyészség, ott fizetik ki.

— Ugy? Köszönöm alásan.

A pipa visszakerült a fogak közé, a kalap a fejre, a fej lehúzódott a bundába, a bunda kiballagott a tolyosóra. A vármegye történet-tudósa pedig ismét elmerült az olvashatlan betűk olvasásába.

Öt perc múlva kopogás.

— Szabad!

Egy ismerős bunda Nagy Té Esvány köze-

PFAFF KÁLMÁN

ajánl megbízható minőségű kalap különlegességeket izléses új formákban

Szigorúan szabott árak mellett.

tében egyáltalán nem tárgyal, mert az ő kijelentései bizalmas természetűek. A keresztény szociálisták ellenben állták a nyilvánosság kritikáját, mert ők a munkások érdekeit képviselik.

Hát ez a megváltó szociáldemokrácia, mely ily borzalmas jellegű tárgyalásokon ad és vesz, mint a hogyan áruba borsította a magyar vas és fémmunkásokat tisztességtelen célokra? Vesz béremelést és ad bojkottra és sztrájkra munkástáborra a munkabért emelő, de a 30 százalékos béremeléses kartell ellen tiltakozó cégek ellen? S ilyen kartellre szabad szövetkezni az osztrák szociáldemokráciával, és osztrák gyárosokkal, a magyar szociáldemokratáknak és magyar gyárosoknak, hogy a magyar fogyasztó közönséget 30 százalék erejéig megzsarolják s ebből is az osztrákoknak folyjanak a százezrek?

Nincs itt égető szükség a kartellek állami ellenőrzésére s a készülő sztrájk törvényre? S az, aki kényszerít e kettőre, nem az ilyen gyárosok és a szociáldemokrácia-e? Keresztény szociálisták és tisztességes alapon álló gyárosok nem is félnek e törvényektől.

Ellenkezőleg.

A keresztény szociálisták elvárják a magyar kormánytól, hogy míg a sztrájk és bojkott rendezésből élők tulkapásai ellen meg akarja védeni a munkaadókat, addig a tisztességes hazafias munkásokat se szolgáltatassa ki a munkásokat nyüző munkaadóknak.

A magyar közönség pedig elvárja, hogy a magyar hazafias kormány védelmezze a kartellek zsarolása ellen.

Mellau István.

Wekerle Bécsben. Bécsből táviratozzák: Dr. Wekerle Sándor miniszterelnök, aki tegnap este érkezett ide, még az est folyamán találko-

ledését jelezte. Igen alázatosan köszönt; a kalapja kint maradt az ajtó külső kilincsen.
— Hát maga mit akar megint?
— Tekintetes ur. Elmentünk mi oda, a nagy ház elé. Hanem a mint odaértünk, egy csomó szuronyos hajdu állott a kapu előtt. Ismerem őket, volt valamikor nekem is egy kis sorom két betört bordáért meg egy lyukas koponyáért. Tudom, hogy könnyű oda bemenni, de hej nehéz kijönni a szegény embernek. Hát csak adja ide inkább a tekintetes ur zúnkát.

— Hallja kend, most már elég legyen! Keresse a pénzét ott, a hol van. Náiam nincs!

Nagy Té Esvány fel akarta tenni a kalapját nagy felindulásában, de mert a kalap kint maradt, csak a bundán rántott egyet.

— Nem adja az ur? No hát majd megmondja a méltóságos főispán ur, adja-e az ur, vagy sem?

Azzal bevágta az ajtót amugy komádiásan. A főlevéltárnok ismét elmerengett a multak szemléletébe. Arpád . . . Mén Marót . . . Zsolt . . . ki irhatta azt a sárga kutyabőrt, a melyen semmi sem látszik?

zott báró Beck osztrák miniszterelnökkel, azután részt vett gróf Zichy Aladár, ő felsége személye körüli miniszter társaságában a Schöller Pál által a közép-európai gazdasági egyesület tiszteletére rendezett estélyen. Ma délelőtt a miniszterelnök Mérey külügyminisztériumi osztályfőnök hosszabb látogatását fogadta, utána pedig gróf Zichyvel együtt a közép-európai gazdasági egyesület ülésére ment. A délután folyamán dr. Wekerle előreláthatólag találkozni fog báró Achrenthal külügyminiszterrel. Dr. Wekerle Sándor miniszterelnök még ma elhagyni szándékozik Bécsset.

Királyi kéziratok a delegáció összehívásáról. A hivatalos lap vasárnapi számában megjelentek a legfelsőbb királyi kéziratok a delegáció összehívásáról. Az egyik kézirat Achrenthal báró külügyminiszterhez van intézve, melyben értesíti a közös külügyminisztert arról, hogy a közös ügyek tárgyalására a delegációs bizottságokat folyó évi november hó 25-ik napjára Budapestre egybehívta és megbizta őt, hogy az illető előterjesztések megtétele iránt intézkedjék. A másik két kézirat Wekerle Sándor és Beck báró miniszterelnökhöz van intézve, melyben a két állam minisztériumait utasítja egyuttal alkotmány szerű előterjesztéseik megtételére és intézkedésre hívja fel őket a delegáció tagjainak egybehívása iránt.

A delegációk megnyitását illetőleg a N. W. J. egyébiránt azt írja, hogy most már egészen bizonyos, hogy a delegációk ülészeit trónbeszéddel fogja megnyitni a király. A trónbeszéd tartalma nagy vonásokban már meg van állapítva. Így különösen hangsúlyozni fogja, hogy a hármasszövetség ma is szilárdan fenn áll, vázolja aztán a Szerbiával való gazdasági viszonyunkat és általánosságban szólni fog a hadsereg fejlesztésének szükségességéről. A trónbeszéd kiegészítő része lesz a külügyminiszter expozéja, amelyet Achrenthal hétfőn először az osztrák bizottságban fog elmondani. A külügyminiszterrel program szerű kijelentéseket várnak.

Öt perc múlva újabb csoszogás az ajtó előtt. Halk tanácskozás, mormogás, végül félénk, alázatos kopogás.

Semmi válasz.

Az ajtó előtt valaki vár, egyet köhint, újra kopogtat.

A főlevéltárnok mérgesen csapta le a pergament s nagyot kiáltott:

— Beljebb no!

Az alázatosan bekukkanó alak, semmi kétség, Nagy Té Esvány. Félénken, szerényen húzódik befelé. Az ajtót is csak annyira nyitja ki, hogy éppen beférjen nagy csoszogások közt. Kalap, bunda, pipa, kint maradtak az ajtó előtt. Amikor végre beszorongott, óvatosan beteszi az ajtót, lassan, nehogy zajt üssön, kissé előre csoszog, aztán félszemmel odasandítva, konya bajusza alól nagy ravaszul megszólal:

— Tekintetes ur. Ha már azoknak oda kint nem ad semmit, legalább tesszen az én di-jamból valamit megadni . . .

—r.

Általában azt remélik különben, hogy a delegáció ülészaka simán fog lefolyni, már csak azért is, mert ez ülészakon a katonai kérdés napirendre nem kerül, hacsak interpelláció alakjában nem, amelyre aztán vagy Wekerle, vagy Schönaich hadügyminiszter fog válaszolni a már ismert dolgokkal, minthogy a hadsereg fejlesztése szükséges. De ez a kérdés most nem aktuális, hanem csak akkor lesz azzá, ha majd e kérdéssel a két parlament foglalkozni. Ilyenformán bizonyosra tehető, hogy az 1907. év tavaszán a Bécsben ülésző delegáció ülészakán a katonai kérdés napirendre fog kerülni. A mostani ülészakra az osztrák bizottság elnöke dr. Sylvester lesz, a magyar bizottság elnökévé pedig alkalmasint Széll Kálmánt választják meg.

Apponyi és a halotthamvasztók. E czimen írja az »Alkotmány«: Nagy a láрма a szabadgondolkodók és szabadkőművesek között. Csak úgy ontják a »reakció«, »klerikalizmus« s hasonló »megtisztelő« titulusokat Apponyira, mert Apponyi a téli műtárlat vernissageán tett szemleutja alkalmával egy krematorium tervezete előtt kíséretében levők egyikének, ki megjegyezte, hogy: a krematorium ügyében küldöttségileg fogunk tisztelni excellenciád előtt, azt felelte, hogy: uram, mi ebben a dologban ellenállások vagyunk és leszünk. Apponyitól, az európai műveltségű, sőt hírvé államférfiutól egyszerre megtagadnak minden humanizmust minden műveltséget, mert a halotthamvasztás ellen nyilatkozott.

Lám, milyen könnyű Magyarországon a humanizmusnak s e modern műveltségnek magaslátáról lebukni. Elég egy olyan nyilatkozat, mely az egyház feltogásával egyezik, arra, hogy valakitől, még ha gróf Apponyi Albertnek is hívják, a műveltséget és humanizmust is megtagadják.

Hogy milyen műveltek s milyen antikeresztényérzűletűek lehetnek a mi halotthamvasztóink, ezt ebből azután meg lehet ítélni.

Magyar szentek jubileuma. Magyarország és kereszténység legszebb virágai az Arpád-házi magyar szentek. Szent Imre, királyi herceg és szent Erzsébet, királyi leány, két magyar szentnek is esik centenariuma a jövő évre.

Történet és művészet, valamint monumentális építkezés egyaránt nagy emléket hagyott reánk a magyar kereszténység virágairól.

Két monumentális éület teszi aktuálissá e két magyar szent jubileumát. Az egyik a Budapesten építendő szent Imre templom, a másik Wartburg várának, hol szent Erzsébet élt, restaurálása, melyet II. Vilmos, német császár pazar lényel vitetett véghez.

Minden keresztény magyar vigyen egy-egy téglát szent Imre herceg épülő templomába. II. András király leányának, szent Erzsébetnek várához pedig zarándokoljon el minél több keresztény magyar szív, lelkesülést szivni magba keresztényi és magyar voltára attól a magyar asszonytól, kit Krisztus földi helytartója mint az átszellemült tisztaság, kifogyhatlan jótékonyosság s meg nem törő lelki nagyság példaképét állít elénk s kinek erényei nagysága

Üzlet áthelyezés és megnyitás!

Tisztelettel hozom nagybecsűt vevőim és az uri közönség szives tudomására, hogy jó hírnévnek örvendő **szabó üzletemet** angol mintára berendezve az Orsoi-ya-szüzek ujonnan épült **Fő-utcai palotájába** helyeztem át. Üzletem áthelyezésével az uri közönség kényelmére kívánok szolgálni, amennyiben eredeti **angol szabász rendszerem**, jó ízlésem és elismert szaktudásom által az uri közönség részéről oly nagy mérvű támogatásban részesültem, hogy üzletem kibővítése mulhatatlanul szükségessé vált. Amidőn ezt az uri közönség b. tudomására hozom, bátorodom b. figyelmébe ajánlani, hogy **valódi angol és skót** szövet különlegességekből a legnagyobb raktárt tartok.

A n. é. közönség szives pártfogását továbbra is kérve vagyok, Tisztelettel

Ifj. Erdős Albert uriszabó, Nagyvárad.

előtt egy protestáns ország uralkodója is meghajtja zászlaját.

A zarándoklatrn később fog történni intézkedés, a tervezetés azonban már most 1907. nov. 19-ére szeretné tenni. E napon kétszeresen ünnepelhetnének megemlékezve boldogult Erzsébet királynénkról is.

A függetlenségi párt értekezlete. A függetlenségi párt holnap délután Kossuth Ferenc elnöklésével értekezletet tart az 1907. évi állami költségvetés tárgyában.

A főrendiház ülése. A főrendiház csütörtökön délután 5 órakor ülést tart. Napirendre vannak tűzve a képviselőház által elfogadott törvényjavaslatok.

A tanítók dolga. A tanítók országos bizottsági gyűlése alkalmából, melyet tegnap tartottak meg a Bndapesten, beavatott helyen arról értesülnek, hogy a kultuszminiszteriumban ez idő szerint a legsürgősebb és legfontosabb feladatnak tekintik a tanítók anyagi helyzetének javítását. Apponyi Albert gróf kultuszminiszter, mint fővárosi tudósítónk értesít, egy hónapon belül a képviselőház elé fogja terjeszteni az erről szóló törvényjavaslatot.

Az amerikai kivándorlás. Bécsből jelentik: Báró Hengelmüller washingtoni osztrák-magyar nagykövet megbeszélést folytatott báró Aerenthal külügyminiszterrel és néhány nap múlva Budapestre jön, hogy Wekerlével és a magyar kormány többi tagjaival is értekezzen. A magyar alattvalóknak az Egyesült-Államokba való kivándorlásáról van szó, a mely annyira felszaporodott, hogy a washingtoni osztrák-magyar nagykövetség és az amerikai konzulátusok személyzetét is ehhez képest szaporítani kell, hogy a munkát elvégezhesse.

Nem emelik a városi adót.

Nagyvárad város pénzügyi szakbizottsága, négy napi tárgyalás után tegnap végzett a város jövő évi költségvetésével és a tisztviselők fizetésrendezésével.

A jelen volt tagoknak bőven kijár az elismerés azért a buzgalomért, amiért ezeket a fontos kérdéseket meghányták vetették s ennek a buzgalomnak köszönhető, hogy e legalább egy évre a közköltő emelése nélkül is megoldható lesz a tisztviselők fizetésrendezése.

A tegnapi tanácskozás a következő volt: Rimler Károly polgármester elnökle alatt Szokoly Tamás, dr Hoványi Gyula, dr Molnár Imre, dr Hoványi Géza, Bordé Ferenc, dr Pácz Sándor, dr Moskovits József, Aufricht Mór, Huzella Gyula, Lukács Ödön, Ragány János, dr Kurländer Ede, Beczkay Lajos, dr Berkovits Ferenc, Kőszeghy József, dr Istvánffy István, Juricskay Barna jegyző voltak jelen.

Ezuttal a szakbizottság által kívánt adatok tárgyalására került a sor, amelyet a közköltő alá tartozó állami adók összegéről kívánt a szakbizottság.

Lukács Ödön tanácsnok előadta azokat az adatokat, amelyeket már vasárnapi számunkban közlünk: Nem ugyan úgy, amint a bizottság kívánta, hanem csupán a III. oszt. kereseti adókra vonatkozólag. Kimutatja, hogy legfeljebb 13,000 korona volna olyan összeg, amelyet még számításba lehetne venni, de mivel a tanács már ezt figyelembe vette, mikor a leírásokra semmit sem számított le. Az 1905. és 1906. évekre visszamenőleg kivetett adók úgy is 1906-ban folynak be s 1907-re úgy sem számítható. Ilyen körülmények között a 3 százalékos pótdadó emeléstől eltérni nem lehet.

Dr Moskovits József azt fejtegeti, hogy a 28000 koronás hiányt az egymillió költségetetésben el lehet tüntetni, mert az biztosan befolyik az 1905. és 1906. évi adóösszeletből. Rámutat, hogy a számvető mindég adóemelést akart, de nem szavazták meg. Ennek dacára nagy létesítmények mellett is, évről-évre tekintélyes maradvánnyal zártak.

Dr Kurländer Ede támadja a tanácsot, hogy meglepetések pattannak ki. Nem fogadja megnyugvással a költségvetést.

Rimler Károly védi a tanácsot s kimutatja, hogy teljesen nyiltan járt el.

Lukács Ödön újabb felvilágosítással szolgál. A kereseti adó 4 év alatt 200,000 koronával emelkedett.

Dr Hoványi Géza zavarban van, mert azt látja, hogy más mutat a költségvetés, mint amit a tanácsnok előad. Csak a III. oszt. kereseti adót említi a tanácsnok, az új házak után az emelkedést nem. Így nincs alap, amelyen évről-évre összehasonlítást tehetne. Most 852,000 korona az adóalap, de mi volt 1905. és 1906-ban. Ezt kellene tudni.

Lukács Ödön azért nem terjeszkedett ki a házadókra, mert ez minden évben meglett állapítva. 1904-ben 401,000, míg 1905-ben 445,000 és 1906-ban 457,000 korona volt a házadó.

Dr Moskovits József a zárszámadásokkal bizonyítja, hogy az 1903. évi ex-lexnél is a visszamenő adókból tetemes összeg jött be.

Rimler Károly új proposíciót tesz, a kérdés megoldására. A tanács ha ragaszkodik az általa reálisnak vélt költségvetéshez, s ezzel lehetetlenné teszi a tisztviselők által annyira várt fizetésrendezést. A délelőtt a tanács mérlegelte a dolgot s megtalálta a megoldás nyitját. A tanács megállapodásához képest írásban teszi meg a következő indítványt:

I. Tekintettel arra, hogy a villamos mű igazgatója által a magán fogyasztóktól várható áram ára címén előirányzott 268,000 korona bevétel, az igazgatóság által tartott vizsgálat eredménye szerint már az eddigi adatokkal igazolva van: a villamos mű költségvetésének a) bevételi rész 5. tétele alatt a főszámvevő által javaslatba hozott 240,750 kor., 268,000 koronára (tehát 27250 koronával) emelendő; ezzel szemben

b) ugyancsak a bevételi rész 3. t. a. (városi épületek világításáért) előirányzott 4500 k. törlendő; és

c) ugyancsak a villamos mű költségvetésének kiadási részében 19 (új) tétel alatt, »ellátmány a házi pénztár közszükségleteire« címén 22297 koro a pótlólag beiktatandó. Ehhez képest

II. a házi pénztári költségvetés:

a) szükségleti részének VIII—13. rovata alatt előirányzott 4500 korona törlendő; ezenkívül

b) a fedezeti rész: XXI—1. rovata alatt »ellátmány a villamos alaphól« címén 22297 korona bevétel beiktatandó.

Önként értetvén, hogy ez által a villamos alap maradványa (értékcsökkenési tartalék alap) 13792 K 85 fillérről — 14245 K 85 fillérré fog emelkedni.

Mint hogy azonban csaknem előre látható, miszerint a most már maximális összegekkel előirányzott bevételek esetleg nem folynak be a költségvetésileg megállapítandó határokig: a tanács, illetve polgármester egyidejűleg felhatalmazandó, hogy az év végén netán jelentkező hiány pótlására és így a mérleg egyensúlya érdekében függő kölcsönt (esetleg a törzsvagyban alaphól a megfelelő előleget) vehessen fel és annak miként történendő visszafizetése iránt annak idején tegyen javaslatot.

Dr Hoványi Géza nem fogadja el az indítványt, mert mielőtt azt megbeszéltek, nem hallgattak meg illetékes egyéneket. Lehetetlen a 28000 koronát így bevenni a költségvetésbe.

Rimler Károly felvilágosítja az előtte szólót, hogy a felügyelő bizottság eredeti javaslatának felel meg az indítvány. Amit most beakarnak állítani, azt a főszámvevő ütötte le a villanytelep költségvetéséből.

Beczkay Lajos ellenzi az indítványt, mert

már 47000 koronát úgy is elvettek a villamos teleptől. A vállalatoknak szüksége van forgótőkére. A visszamenőleg kivetett adókból sok vész el, mint behajthatatlan. Azt javasolja, hogy a közköltőemelés elkerülése céljából a fizetés rendezés quotáját szállítsák le, úgy, hogy a 2000 koronán aluli fizetésűek 50 százalékot, az 1200—2000 koronásak 60 százalékot, 1200 koronán alul 65 százalékot és akiknek most 100 százalék van proponálva, 80 százalékot kapjanak. Így elkerülhető lenne a közköltőemelés.

Dr Molnár Imre a közköltő emelést tartja igazságosabbnak, mint a villamos telep ily nagymérvű igénybe vételét, mert ellenkező esetben soha sem érik el, hogy a polgárok részére az áramot olcsóbban adják. Az ipar és kereskedelem egyoldalulag terheltenék, míg a közköltő emelés az egész polgárságra oszlik meg.

Dr Hoványi Géza fentartja véleményét. Ha elfogadják is a tanács javaslatát, már most mondják ki, hogy 1907-ben ha befektetésre nem lesz a vilamos telepeknek elég fedezete, azt kölcsönrel fedezik.

Dr Hoványi Gyula a magánfogyasztók részére az áram árának leszállítását kívánja. Felveti azonban, hogy a más közterheket nem viselők a villamos világítás után járulnak nagyobb fizetéssel a város jövedelmeihez. Erre nézve statisztikai adatokat óhajt. A tanács indítványát elfogadja.

Dr Hoványi Géza aggályát fejezi ki a tanács indítványa felett. Évről-évre befektetésre van szükség, hogy a villamos telep jövedelmező legyen. Előre tudták, hogy a mű jövedelmezni fog, de mig teljesen meg nem szilárdul, ha annyira megszorítjuk a fejlődését, elsenyved, mint az olyan gyermek, akitől a táplálékot megvonják. Ezért félti a villamos művet. 3 évi működés után egy évben 79,000 korona elvonása sok; megrázkódtatás nélkül nem bírja el. Négy cél kell, hogy vezesse a várost a villamos műnél: 1. mindazok megadása, hogy teljesen tökéletes legyen a telep; 2. a közvilágítás terhéltől a város szabaduljon s már el is éretett; 3. a közvilágítást tökéletesíteni, javítani; 4. csak ha a 3 első már meg van, az áram árának a leszállítása. A leszállítás azonban csak fokozatosan lehet keresztül vinni. — Sokan járulnak a város jövedelmeihez a világítás által, akik másként semmi közterhet nem viselnek. Az alapot nagyon félti. Az indítványért a tanács lesz a felelős.

A tanács indítványát elfogadják s e szerint a költségvetést közköltő emelés nélkül állapították meg. A tisztviselők a tanács által javasolt 60, illetve 65, 70 és 100 százalékát kapják 1907-től a fizetésemelésnek.

*

Végül javasolja a szakbizottság, hogy a közpénzeket a Nagyvárad Takarékpénztár, a Biharmegyei keresk. és iparbank, a Biharmegyei Takarékpénztár, a Gazd. és Iparbank, a Jelzálog és leszámítoló bank, a Polgári Takarékpénztár és a Központi Takarékpénztárba helyezze el a város.

Ezzel a négy napos tanácskozás véget ért.

UJDONSÁGOK.

Az uszoda építés kérdése.

Vasárnapi számunkban az uszoda építésére vonatkozólag közölt cikkünkre Kőszeghy József városi főmérnöktől a következő nyilatkozatot vettük:

Tisztelt Szerkesztő Ur!

A Tiszántul vasárnapi számában egy cikk jelent meg a létesítendő uszodáról, melyben a városi főmérnöknek olyan nyilatkozatot tulajdonítanak, mintha az uszoda sorsát azon az uton szándékoznék biztosítani, hogy a Pan-kolits-féle uszoda helyén a Körözs medrét kotratnák.

Legyen szabad megjegyezni, hogy ilyen tótágast álló vízműtani műveletet a mérnöki

hivatal nem szándékozik tenni, amaz egyszerű okból, mert aki a hordalékos vízfolyások természetrajzát ismeri, az tudni fog valamit a zátony vándorlásról, amelynek periodikus útjával ma már minden vízmenti magyar, még ha nem is mérnök, teljesen tisztában van. Ebből az okból jelentettem már többször, hogy a Körözsön a mi határunkban csak egy helyen, a mai Körözs-utcai uszoda helyén lehet állandó vízre számítani, mert itt zátony település a Szent László téri hid duzzantása folytán keletkező rohamos vízfolyás és az ott elterülő erősen homorú törőpart folytán nem létezhet. A Pankolits uszoda helyén a vízmélységet csak akkor lehetne biztosítani, ha a kis és közepvíz medrét külön párhuzamművekkel és keresztgátakkal jó darabon a part mellé szabályoznák.

Hogy ott a kotrással segíteni nem lehet, azt legjobban tudja szegény Pankolits aki az uszodájával magával akar mély helyre vándorolni. Ott is utól fogja érni őt a kavics és a Körözs szeszélyes alakulása még sok vándorlásra fogja őt kényszeríteni.

A mérnöki hivatalnak az az álláspontja, hogy miután a tervbe vett új alakulások mellett a város belsejében az uszodát megtartani nem volna célirányos, a városligeti tő felső partján egy műuszodát építsen a város, kettős beton medencékkel, melyben a vízmélység a fix medencével és a víz állandó tisztasága villamos szivattyúzással olcsón és könnyen biztosítható — ilyen uszoda van Kolozsvárott is. — A tervek hivatalunkban már készen is állnak, sőt maholnap be is számolunk azzal a városi tanácsnak, mert az a véleményünk, hogy a Városliget fellendülése folytán, ezzel az uszodával nagyon kedvező beruházást: üzletet csinálna a város.

Köszeghy Főzsef,
v. főmérnök.

A kotrástra vonatkozó hír egyik helytől lapban jelent meg, mint a főmérnök által tervbe vett módosítás. Ezért nem fogadtuk mi sem el befejezett tervnek.

A nyilatkozat többi része nagyjában és egészében egyezik az általunk kifejtettekkel.

* Erzsébet királyné emlékezete. Méltán emlékezünk meg kegyelettel november hó 19-én nagyasszonyunkról, volt felséges királynénkről Erzsébetről. A tegnapi nap az ő emlékeztetének napja volt. Az iskolákban szüneteltek az előadások és a tanuló ifjuság tanáraival egyetemben iskolai ünnepek keretében tisztelte meg a jószágos királyné emlékét. A diplomokban requiemet tartottak, melyen a tanuló ifjuság tanárai vezetése alatt megjelent. Az iskolák emlékünnepei közül a prem. főgimnázium tanári kara és tanuló ifjusága által rendezett gyászünnepély emelkedett ki, amelyen Tóth Albin premontrai tanár magas szárnyalású emlékező beszédet tartott. Gyászünnepélyt tartottak még a nagyváradi községi leány- és polgári fiúiskolák is. A polgári fiúiskolában az emlékbeszédet Buday Alajos tanár mondta.

* Ritoók Emma doktorra avatása. A múlt héten avatták fel a budapesti tudományegyetemen a bölcsélettudományok doktorává Ritoók Emmát, Ritoók Zsigmond volt táblai elnök leányát, az országosan ismert jeles írónőt.

* Főispán a kórházban. A napokban emlékeztünk meg az általános fizetésrendezésről, melyből csak a kórházi tisztikar maradt ki. Glac Antal főispán, aki különben mindig szíven viselte a kórházi tisztviselők érdekeit, látogatást tett a kórházban. Látogatásának tulajdonképeni célja volt a kórházi ügyek megvizsgálása. Később azonban kiterjeszkedett a hivatalnokok érdekeire is. A kórházi vizsgálat mindent a legnagyobb rendben talált. A főis-

pán meggyőződött róla, hogy a hivatalnokok lelkiismeretes pontossággal teljesítik kötelességeiket. Beható vizsgálat alapján meggyőződést szerzett arról is, hogy a kórházi teendők mind igen terhesek és nagy munkát igényelnek. Erdeklődött a főispán ezek után a tisztviselők fizetése után is. A felvilágosítások bizony egy cseppet sem voltak kielégítőek. Az óriási munka, melyet kifejtének a kórházi tisztikar, egy cseppet sincsennek arányban a fizetéssel. A főispán különben ennek kifejezését is adta, és megígérte, hogy tenni fog érdekükben. A vizsgálat után összeíratta a tisztviselők neveit, szolgálati éveit és fizetését. Bizonyára meg lesz a kellő eredménye is a főispán beavatkozásának és rövid idő múlva a kórházi tisztviselők fizetése is rendezve lesz.

* Biharvármegye közgyűlése. Téves információk alapján az a hír volt elterjedve, hogy Biharvármegye rendkívüli közgyűlése e hó 21-én lesz megtartva. Illetékes helyről történt felkérés alapján adjuk, hogy a rendkívüli közgyűlés nem 21-én, hanem mint lapunkban jeleztük november 24-én, szombaton lesz megtartva.

* A hercegprimás súlyos beteg. Fővárosi tudósítónk jelenti: Vaszary Kolos, Magyarország hercegprimása súlyos betegen fekszik budai palotájában. Régi gyomorbaja támadt fel újra az agg főpápnak. Mintegy tíz napja szenved már a beteg főpap, de bár olykor fájdalmas görcsei voltak, baját nem vette túlságos komolyan. Ma éjjel azonban annyira rosszul lett, hogy Jordán Károly dr házi orvosáért küldtek, a reggeli órákban pedig titkárja Berger Márkus pozsonyi kanonok meggyónította a beteg főpapot és feladta neki az utolsó kenet szentségét is. Reggel 9 órakor Kétly Károly dr, Müller Kálmán dr és Jordán Károly dr consiliumot tartottak a beteg felett és súlyosnak ítélték meg állapotát. A hercegprimás háziorsosa állandóan a beteg mellett tartózkodik. Bár délelőtt a főpap lázas is volt, állapota egyelőre nem ad komoly aggodalomra okot. A hercegprimás állapotában az esteli órákig ne állott be változás.

* Kedvezményes jegyek Budapestre és vissza. A Magyarországi Pénzüntézetek Országos Szövetsége f. hó 25-én tartja d. u. 3 órakor Budapesten közgyűlését. Ez alkalomból a Szövetség tagjainak és különösen a pénzüntézetek képviselőinek kedvezményes, gyorsvonatra is érvényes jegyeket bocsátottak ki. Aki ilyenekre igényt tartanak, sziveskedjenek dr Adorján Ármán ügyvédnél (Nagyteleki-utca 4.), a Szövetség nagyváradi titkáránál jelentkezni, aki a jegyeket azonnal ki is adja.

* Esküvő. Bihar Lajos járási számvevő e hó 17-én tartotta esküvőjét Kiss Antal mezőkeresztesi földbirtokos bájos és nagy műveltségű leányával, Rózsikával.

* Ünnepe a törvényszéken. A szeretet és a nagyrabecsülés ünneppé tette a törvényszéken azt az alkalmat, hogy átadta az elnök a királyi kitüntetést Fejér Elek nyugalmazott irodatisztnek. Fejér Elek hosszú hivatalnokoskodása alatt ritka pontosságával, lelkiismeretességével és mindenki iránt előzékeny modorával a tisztviselő mintaképének bizonyult s általános elismerést és szeretetet vivott ki magának. Vasárnap d. e. a törvényszék összes birói s összes hivatalnokai egybegyűltek, hogy az érdemkereszt átadásánál jelen legyenek. — Megjelent a kir. ítélőtábla elnöke, báró Szentkereszthy Zsigmond is. Bary József elnök szép beszéd kíséretében adta át a királyi kitüntetést Fejérnek, a ki megindultan válaszolt. Az összes

jelenvoltak egyenként is igaz szívből gratuláltak a kitüntetettnek, a kiből ez uttal igazi érdemet ért a legfelsőbb elismerés.

* Új elmekórházi segédorvos. Glac Antal Biharvármegye főispánja a dr Báthory Sándor lemondása folytán megüresedett elmekórházi segédorvosi állásra dr Kallós Pál ba ai kórházi segédorvost nevezte ki. A kinevezésről szóló okmányt legközelebb fogják megküldeni az új orvosnak, aki a napokban teszi le a hivatalos esküt.

* Végh Ödön jubileuma. A napokban szép jubiláris ünnepség színhelye volt a fővárosban a m. kir. közigazgatási bíróság. A bíróság tagjai ünnepelték otrokocsi Végh Ödön miniszteri titkár, a közigazgatási bíróság tanács jegyzőjének jubileumát. A kiváló férfiú egy negyedszázad óta áll az állam szolgálatában s tisztviselő társai megragadták ezt az alkalmat, hogy üdvözöljék. Ezerkivül még értékes emléktárggyal is meglepték az ünnepeltet. Ez a jubileum bennünket is érdekel, mivel Végh Ödön nagyváradi születésű, itt nőtt fel s a huszonöt év egy részét is itt töltötte buzgó munkában. A jubilánst Nagyváradról is sokan üdvözölték.

* Az ujjászervezett szociáldemokrata párt nagygyűlése. Nagyszalontáról jelentik: Az ujjászervezett szociáldemokrata-párt vasárnap Nagyszalontán nagygyűlést tartott, melyen 78 község 141 küldöttel volt jelen. Elhatározták, hogy az aratási szerződések megkötésénél a legnagyobb gonddal fognak örködni a felett, hogy a munkások helyzetét ki ne aknázzák, az így megkötött szerződés értelmében azonban annak idején a munkát minden sztrájk nélkül pontosan teljesítik. Délután Mezőfi Vilmos orsz. képviselő több mint 6000 ember előtt mondott nagy tetszéssel fogadott beszédet, melyben a munkásokat arra buzdította, hogy küzdjenek rendületlenül jogaikért, melyeket előbb-utóbb ki kell vívniok, e küzdelem alatt azonban sohasem feledkezzenek meg arról a hűségéről, amelylyel, mint e haza polgárai, ez országnak tartoznak.

* Nyakszirtmerekedés egy internátusban. Szatmárnémetiből annak hírét vettük, hogy az ottani vasutas internátusban egy nyolc éves növendék, Szentey Zoltán nyakszirtmerekedésben megbetegedett. A polgármester az esetről azonnal jelentést tett a vallás- és közoktatásügyi miniszternek.

* Városok lapja. Esztergom város tanács jegyzője Osváth Andor Városok Lapja című lapot indított. A lap foglalkozik a városi közigazgatási ügyekkel, a tisztviselők érdekeinek előmozdításával és oly tárgyakkal, melyek a törvényhatóságok ügyeit képezik. A belügyminisztérium a lapot felülvizsgálta és azt igen alkalmas szaklapnak találta. Tegnapi minden vármegye és város törvényhatóságának körrendeletet is küldött a miniszter, melyben ajánlja a lapot a hatóságok figyelmébe.

* Pokolgép a Szent Péter-templomban. Rómából táviratozzák: Ma délben a Szent Péter-templom belsejében a Navicelli-oltár közelében robbanás történt, amely azonban kárt nem okozott. A misén jelenlevők között a robbanás következtében pánik keletkezett. A misén Rampolla bíboros, a bazilika érseke is jelen volt. Egy rendőrbiztos több rendőrrel a robbanás színhelyére sietett, ahol egy pléhből készült pokolgépet talált. A pokolgép egy pléhdobozból állott, amely löporral volt megtöltve és vasdróttal volt körülvéve. A pléhdobozban azonkívül különböző nagyságú vasszegek voltak. A pokolgép egy a boltozat javítása céljából felállított állványon volt elhelyezve.

* **Gépirónók alkonya a megyén.** Biharvármegyének egy régebben kelt szabályrendelete alapján a nőknek ép olyan jogok vannak biztosítva a megyén, mint a férfiaknak, holott a tapasztalat bizonyította, hogy a nőket csak a gépirásnál lehet alkalmazni. Az utóbbi időben annyira igénybe lett véve ez a szabályrendelet, hogy a nők miatt a hivatalos munkák restanciában vannak, mivel minden üresedésben volt helyre lányokat alkalmaztak. Erre vonatkozólag tegnap Biharvármegye árvászéki elnöke Hraniczky Károly, kinek hivatalába 5 gépirónó van beosztva, előterjesztést tett a közigazgatási bizottságnak, hogy a nőket egyedül csak a leírásnál alkalmazhatja és mivel a legutóbb is nőket vettek fel az irodába, a leírók száma szaporodott, míg más helyen, hova tulajdonképpen az ujonnan felvett leányt kellett volna beosztania, a hivatalos személyzet túlfeszített munkával sem képes a munkát elvégezni. Az árvászéki elnök, aki úgy a hivatal, mint a hivatalnokainak érdekeit védte, kéri a bizottságot, hogy ilyen körülmények között két napdíjast vegyenek fel, akiket alkalmazhasson a hivatal minden ágánál. Ennek alapján valószínűleg meg lesznek szüntetve azok a rossz szokások, hogy még irodatiszteknek is nőket nevezzenek ki, melyre vonatkozólag különben illetékes helyről ígért is tétetett.

* **Leforrázott gyermek.** Szalacsi tudósítónk egy kis gyermek borzalmas haláláról ad hirt Lőrincz József másfél éves gyermek tegnap délelőtt egyedül maradt a konyhában, míg édes anyja kint volt az udvaron, hogy egy csirkét megöljön. A konyhán a koppasztó víz volt, mely erősen forrt. A kis gyermek a víz forrását meghallotta és valahogy a vízzel telt fazekat magára rántotta. Az édes anyja a gyermek éles sikoltására futott be. A gyors orvosi segély dacára is a gyermek hosszas és borzalmas kínlás után meghalt. A gondatlan anya ellen meyhindították az eljárását.

x **A SZENT-LÁSZLÓ nyomdában legújabb divatu és legesinosabb névjegyek, valamint a legszebb báli és esküvői meghívók, ugyisint mindenféle nyomtatványok jutányos áron készíttetnek a legszebb kivitelben.**

Dénes Béla

china-ezüst gyári rak-tára Nagyvárad, Bémer-tér.

Iparművészeti újdonságok, bronz és china-ezüst dísz tárgyak, használati cikkek. Evészközök a legtartósabb ezüstözéssel. *Vendéglő, kávéház és szállodai berendezések.* Cirzus ezüstmű tisztító.

x **A n. érd. közönségnek** szíves tudomására hozzuk, hogy a Grósz Emánuel utóda-féle cipő üzletet megvettük és addig, a míg ezt saját izlésünkre berendezzük az összes raktáron levő női, férfi és gyermek cipőket melyen leszállított árakban árusítjuk el. Kérve szíves próba bevásárlásaikkal szerencsétleni, *Lebovits Miksa és Tsa* cipész. Fő-utca, Bazár épület. Telefon 571. Műhely régi helyiség. Színházzal szemben.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Kedd: Vig özvegy.
Szerda: Hoffmann meséi.
Csütörtök: Gróf Hamlet.
Péntek: Gróf Hamlet.
Szombat: Gróf Hamlet.

Vasárnap d. u. Arany ember este: Vig özvegy.

Vig özvegy. Az idei szezonnak eddig legsikerültebb darabja a Vig özvegy kerül ma színre a Szigligeti színházban. Az operettet eddig még mindig zsúfolt ház nézte végig és még mindig nagy az olyanok száma, akik nem jutottak helyhez. Lehár pompás operettjének eddigi előadásain. A Vig özvegy egyébként vasárnap estére is ki van tűzve a műsorra, a mikor is béreltszünetben megy.

TANÜGY.

Továbbképző magán tanfolyam leányok számára.

Középiskolai tanárok és polgári iskolai tanárnők továbbképző tanfolyama jól ismert tagozat a ma fennálló leányiskolai fokozatokban. A négy polgári leányiskola után következik a továbbképző tanfolyam két évi időtartam. Ma azon leányok számára, kik szakirányú tanfolyamokra nem óhajtanak lépni, milyen az óvónő és tanítónőképző vagy mondjuk posta tanfolyam, hanem 14-től 16 éves korukig általános műveltséget nyújtó tanfolyamon szívesen vesznek részt.

Nagyváradon a zárdákban a polgári leányiskola után következő továbbképző tanfolyam igen jól ismert kulturális tényező, hol Nagyvárad város leányai az általános műveltség tárgyai mellett igen szép kézügyességet s művészeti érzéket sajátítanak el az inkább házi nevelés, mint női hivatalnoki pálya számára. Az év végi kiállítások ennek fényes bizonyosságai.

A szent Orsolyáról nevezett leány nevelő intézet rendszeresített továbbképző tanfolyamának tárgyai pl. a hittan, továbbá magyar, német és francia nyelv és irodalom. A kézimunkák legpraktikusabb nemei között a ruha és fehérnemű varrás és szabás foglalja el a legnagyobb helyet. A kézimunka ideje alatt a német és francia a társalgási nyelv.

A zárdák azonban nem lehetnek képesek népes városunk összes igényeit kielégíteni a leányok tovább képzését illetőleg.

Azért történt is már lépés Nagyvárad városánál a továbbképző tanfolyamnak a községi polgári leányiskolával való felállítására, de a városnak a tanügy érdekében hozott tetemes áldozatai mellett ez ezideig nem volt lehetséges. E hiány okozta szükségnek időleges pótlására szolgálta a tervbe vett továbbképző magán tanfolyam, melynek a községi polgári leányiskola helyiségében való tartására nyújtottak be kérvényt a városnáz memorandum alakjában.

Az előadások a kért engedélyezés esetén a délutáni órákban lesznek s a teljes szabad oktatás rendszerében fognak folyni, amennyiben hivatalos színezet és nyilvános jelleg nélkül, továbbá feleltetés, osztályozás, bizonyítványosztás s általában tankönyvek nélkül tervezik.

A tantervből közöljük a most megnyíló első évfolyamra vonatkozókat a következőkben:

1. A XIX. század magyar irodalmának főirányai házi olvasmányok alapján. Tanár: Dr Kardeván Károly főreáliskolai tanár. Heti óraszám 2.
2. Német irodalom és társalgás (a XVIII. sz. második felének s a XIX. század elsőfelének irodalma.) Tanár: Ugyanaz. Óraszám: 2.
3. A XIX. század francia irodalmának főirányai, olvasmányok alapján francia társalgás.

Tanár: Hegedüs Arpád, főreáliskolai tanár. Óraszám: 2.

4. Gyakorlati fejezetek a természettan, vegytan és számtan köréből, könyvvezetés. Tanár: Dr Visnya Aladár, főreáliskolai tanár. Óraszám: 2.

5. A legújabb kor politikai és művelődés története. Tanár: Sáfrány Lajos, ref. tanítóképzőintézeti igazgató. Óraszám: 1.

6. Egészségtan természettudományi és orvostani alapon. Tanár: Dr Barta Andor, orvos. Óraszám: 1.

7. Kézimunka-minták tervezése magyar stílusban s a természetből vett motívumok alapján. Tanár: Udvardy I. Odön, főgimnáziumi tanár. Óraszám: 1.

8. Kézimunkatanítás. Tanárnő: Simonyi Ernőné, községi polg. isk. tanárnő. Óraszám: 2.

A tanfolyam özv. Rechten Bauer Zsófia községi polg. isk. igazgatóné vezetése alatt áll. Tandíj havonként 10 kor. A tanfolyam kezdete dec. 1-én.

TÁVIRATOK.

A vezérkar főnöke költözik.

Bécs, nov. 19. Hetzendorfi Konrad altábornagy, vezérkari főnök holnap este Innsbruckba utazik, hogy elbucsuzzék és a Bécsbe való átköltözéséhez szükséges intézkedéseket megtegye.

Erzsébet királyné emléke.

Budapest, november 19. (Saját tud. táv.) Boldogult Erzsébet királyné névnapja alkalmából a középül-tekre gyászlobogót tűztek ki. A Mátyás templomban gyászistentisztelet volt fényes közönség jelenlétében.

A horvát tartománygyűlés.

Budapest, nov. 19. (Saját tud. távirata) Ma folytatták a horvát tartománygyűlésen a napirend tárgyalását. A heves és izgalmas jelenetek a koalíció és a Sztarcevic-pártiak közt megismétlődtek a mai ülésen. A tárgyalás során, mikor egy Sztarcevic-párti képviselő beszélt, a női karzatról virágot szórtak a Sztarcevic-pártiakra, a koalíció tagjaira pedig csalányt. Harambasics képviselő erre indulatosan telkáltott a karzatra:

— Szentelenek vagytok.

Az izgalmas jelenetek folytatódtak. Pavelics Sztarcevic-párti a szerb képviselőket inzultálta heves kifakadásokkal:

— Ti is csak a szerb állameszmét képviselitek itten.

Az elnök Pavelicsot rendreutasította, amiért a képviselők egy csoportját a hazáru'ás vádjával illette. Az ülés még folyik.

Agyonszurt egyetemi tanár.

Nápoly, nov. 19. Egy Lagana nevű anarkista érzelmű egyetemi hallgató tegnap agyonszurta De Rossi egyetemi tanár az egyetem bejáratánál.

Feljelentések Gyürky ellen.

Budapest, november 19. (Saját tud. táv.) Az eltűnt dr Gyürky Odön ellen ma két feljelentés érkezett a főkapitányságra. Gulyás István aldebrői r. k. lelkész 6000 kor., Bay Mihály földbirtokos 4000 kor. elsikkasztása miatt tett ellene feljelentést. — Mindkettő gabonát küldött neki értékesítés végett és a befolyt összeget elsikkasztotta.

A félreéit sek eikerülése végett hangsúlyozva megjegyezzük itt, hogy a szerencsétlen

Gyürky már két év óta nem volt titkára az Országos Kath. Szövetségnek, sőt a szövetség ismételten tiltakozott ez ellen, vállalásával a Magyarországi Kath. Egyesületek Közvetítő Irodájával pedig a kath. szövetség semmi néven nevezendő viszonyban nincs.

EGYESÜLETEK.

Meghívó. A nagyvárad ipartestület ifjúsági egyesület összes tagjait tisztelettel felkérem, hogy e hó 20-án Kedden este 8 órakor az egyesület helyiségében rendkívüli közgyűlésre, minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek. Kováts Béla egyesületi alelnök.

A kiskereskedők társulatának új elnöke. A nagyvárad és biharmegyei kis kereskedők társulata vasárnap tartotta elnök választó gyűlését, amely alkalommal a társaság elnökévé Weisz Mór kálvária-utcai kereskedőt választották meg.

Tisztújítás. A nagyvárad keresztény kereskedők és kereskedő ifjak egyesülete által a folyó hó 18-án megejtett választáson a következők választották meg: Elnök: Láng József, alelnök: Missuray László, főjegyző: Ferenczy Géza, ellenőrök: Joó Lajos, Havranek János, titkár: Risztó György, II. od. jegyző: Arnóczy József, háznagy: Voszka Ferenc, pénztárnok: Mertz Károly, segédjegyző: Chaura Rudolf, könyvtárnokok: Bauer Nándor, Angyalffy Andor.

Választmányi rendes tagok: Főnökök sorából: Friedl Mihály, Farkas László, Csordás Alajos, Cziller Imre, Mille Lajos, Blaha István, Mertz János, Csatáry József, Kádár János, Pfaff Kálmán. Alkalmazottak sorából: Ajtay Gyula, Albert Kálmán, Ehik Károly, Weszles Péter, Czika Béla, Krupka Ferenc, Demjén Árpád, Szücs József, Klintók Gábor, Jánosházy Antal.

Póttagok: Elő János, Papp Jenő, Mezey János, Strohmeyer Pál, Nagy György, Szóvédffy Gyula, Scherer Mihály, Tunyoghya Béla.

MULATSÁG.

A nagyvárad-váralja-velencei kath. kör. 1906. november hó 25-én a Röllich-féle vendéglő nagytermében a kör szükségleteinek fedezésére műsorral egybekötött táncvigalmat rendez, melyre a meghívókat most bocsájtotta szét a rendezőség. Belépti-díj: személyjegy 1 kor., családjegy 2 kor. (2 személy.) Felülfizetésekét köszönettel fogad és hirtapilag nyugtáz a rendezőség. A táncvigalom kezdete fél 8 órakor. Az estély műsora a következő: 1. Magyar nóták. Előadja: Az újvárosi legényegylet dalárdája. 2. Szavaltat. Előadja: Váray István közs. isk. tan. 3. Egyveleg Előadja: várad-velencei műkedvelők zenekara 4. Hipnotizmus (Dialóg.) Előadják: Matkó Mariska urhölgy és Várszeghy Lajos joghallgató. 5. Felolvasás. Irta és felolvassa: Bodnár János közs. isk. tan. 6. Magyar nóták. Hegedűn előadják: Gizela Sándor közs. isk. tan. és Bogdán Márton hiv. 7. Költemények. Irta és felolvassa: Siliga Ferenc. 8. Vig monológ. Előadja: N. N. 9. Kurucz nóták. Férfi négyes. Előadják: Az újvárosi legényegyleti dalárdának a tagjai. 10. Induló. Előadja: A velencei műkedvelők zenekara.

Igazságszolgáltatás.

Rendes Szidor ügye. Vasárnapi számmunk törvényszéki híre következtében megjelent tegnap szerkesztőségünkben egy szavahihetőnek ismert polgár s kijelentette, hogy a Sattler-felé váltót látta a lejárat napján s akkor a váltón, az első lapon három aláírás volt. Az első, a kibocsátó volt Rendes Szidoré, az alsó

név pedig — úgy emlékszik — Sattleré. Mint-hogy ez a kijelentés megtétele, az ügy tisztázása végett közzé is tesszük.

A szabadság házi barátja. E címen a Népszava ez év egyik juniusi számában cikk jelent meg, mely a földmunkásokat a földbirtokos osztály ellen gyűlöletre izgatta. Az ügyesség perbe fogta a cikk írójaként jelentkezett Nagy János volt kádárlegényt osztály ellen való gyűlöletre izgatás vétsége miatt. Mint fővárosi tudósítónk értesít, a budapesti esküdtbíróóság a tegnapi főtárgyaláson megállapította Nagy János bűnösségét, mire a törvényt alkalmazó bíróság a vádlottat 4 havi államfogházra és 200 K pénzbüntetésre ítélte, mely a Népszava kaucióját terheli.

A bukott diák merénylete. Az elmúlt tanév végén Somogyi Árpád, a budapesti VIII. kerületi gimnázium heted osztályu tanulója elbukott két tárgyból. Somogyi bukását Zlinszky Aladár dr. tanárának tulajdonította s ezért bosszúból leöntötte a tanárát vitriollal. A mérges folyadék szerencsére csak a nyakán érte a tanárt s így nem okozott nagyobb bajt. Sérüléseiből Zlinszky professzor néhány nap alatt felgyógyult. A nemtelen tett miatt a diák bíróság elé került, mely súlyos testi sértés vétsége miatt tegnap 8 napi fogházra ítélte. A tárgyalás lefolyásának figyelemre méltó volt az a szaka, melyben megállapított, hogy a szerencsétlen fiúnak megártott a szociáldemokrata maszlag, amelyet szorgalmasan szedgetett magába. Hja! . . . Hogy is mondja az Irás? Gyümölcséről a fát . . . Nos Somogyi is a szociáldemokrácia fájának gyümölcse.

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, november 19.

Oszták hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Oszták-m. állam vasutirészvény	— — —	670.—
Közuti vasut	— — —	594.—
Városi villamosvasut	— — —	327.50

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, november 19.

Buza április	— — —	14.88	—	14.45
Rozs április	— — —	13.30	—	13.32
Tengeri ápt. 1907	— — —	10.32	—	10.34
Repeze aug.-ra	— — —	26.80	—	27.—
Zab ápr.-ra	— — —	15.00	—	92.78

Eladó ház.

Ola. ziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számú, három utcára néző sarok ház, hol ma szálloda s vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet Kiadóhivatalban.

Arlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert megbízás folytán f. évi december hó 6 napján d. e. 10 órakor a városház bizottsági termében az alább felorolt vállalatokra árlejtést fogok tartani.

1. A város részére 1907, 1908 és 1909. években szükséges mintegy 2000 köbméter kemény tűzi fa mialatt cser, tölgy, bükk és gyertyánfa értendő szállítására. A bánatpénz 1000 korona.

Ajánlattevők ezen vállalatnál kötelesek megjelölni, hogy az említett faemek közül melyiket s minő köbméterenkinti egységár mellett vállalják.

2. A város részére 1907, 1908 és 1909. években szükséges nyomtatványok és vámjegyek készítése és szállítása. Ezen vállalatnál a nyomtatványokra és vámjegyekre együttesen és külön-külön is tehető ajánlat. A bánatpénz a nyomtatványokra 2000 korona, a vámjegyekre 4000 korona.

3. A város részére, 1907, 1908 és 1909. években könyomdai munkák előállítására és szállítása. A bánatpénz 300 korona.

A két és 3 tétel alatti vállalatra nézve megjegyeztetik, hogy ezen vállalatokat csakis helybeli bejegyzett cégek nyerhetik el, az 1 tétel alatt jelzett vállalat vállalkozója pedig, ha itten állandó lakással nem bírna, állandóan Nagyváradon lakó megbízottól köteles gondoskodni.

Ajánlatot szóval, vagy írásban lehet tenni s a zárt ajánlatok, melyekhez egyszersmind a kívánt bánatpénz is készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban, vagy a városi pénztár által kiállítandó letéti nyugtában csatolandó, alulírott kezéhez 1906 évi december hó 6-ik napjának d. e. 10 órájáig nyújthatók be, mikor is azok felbontani s elbíráltatni fognak.

Azon körülményt, hogy ajánlattevő az árlejtési feltételeket, az egységárjegyzéket és jelen hirdetményt, mely okmányok alulírott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők, ismeri s magára nézve kötelezőknek el fogadja ajánlattevők a zárt ajánlatokban világosan kifejezni köteleske.

Ajánlattevők tett ajánlata azonnal, ellenben Nagyvárad városát csakis az árverés eredménye felett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével kötelezi.

Kelt Nagyváradon 1906. november hó 17-én.

Komlóssy József,
gazdasági tanácsnok, mint
árverési küldöttségi elnök.

Az 1906 évi december hó 1-én esedékes

**4°/_o-os magyar koronajáradék
és 4°/_o-os magyar jelzalog sorsjegyek
szelvényeit**

már november 20-tól kezdve

minden levonás nélkül pénztárunknál beváltjuk.

Nagyvárad takarékpénztár.

Spitzer Testvérek

zöldfa-utcai kereskedők (Zöldfa-szálloda
alatt) áru raktárát egy tömegben megvet-
tük's a gyors lebonyolítás végett az áru-
kat potom áron, rövid idő alatt el-
árusítjuk. Tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltenek.

Levéllejek,

számlák, fairagaszkok,
báls meghívók,
láncrendek, etlapok,
napfűrészek,
palackfeliratok,
névjegyek.

gyászlapok

stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Egy-két jó családból való,
2-3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak
a Szent László nyomdában.

HIRDETESEK

jutányos árban
felvétetnek a

„TISZÁN TŰL”
kiadóhivatalában.

Üzlet áthelyezés.

Ezennel értesitem tisztelt vevőimet, hogy a Sas-épület lebontása
folytán,

hol üzletem 72 évig volt,
azt most *Kossuth-utca 5. sz. alá* a Moskovits cipőgyár
épületébe helyeztem.

ifj. Sonnenfeld József, Nagyvárad.

Együttal ajánlhatok minden fajta

kész vadásztöltőnyeket

mindenkor frissen és pontosan töltve. Az összes cikkekről képes árjegyzék
ingyen és bérmentve.

Új varroda és szabász-terem.

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgyközönséget, hogy üzletemet egy, a mai kor igényei-
nek teljesen megfelelő gyermek- és női ruha, valamint mindennemű férfi, női és gyermek
fehérmű varrodával és szabászteremmel bővítettem ki úgy, hogy aki *Alkalmi*
Aruházamban igen jutányos árért vásárolt szövet, schifon, vászon, flanel, barchet
vagy bármily árucikket, gyorsan, izlésesen és *eddig még nem létezett* olcsó árban
készítettem el. Az általam elvállalt darabokért felelőséget vállalok.

Miután ezen vállalatomat nem anyagi érdekből,
hanem csupán a tisztelt vevőim kényelmére és kíván-
ságára rendeztem be, kérem próba rendeléseikkel állitá-
som valóságáról meggyőződni.

B. pártfogást kérve, vagyok kitűnő tisztelettel, az Alkalmi Árnház tulajdonosa
SZÉKELY JENŐ

Fő-utca, Rimanóczy-palota. Fröhl ich-féle hente üzlet mellett.

Helyi és vidéki telefon 633. szám.

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár.”

Moskovits Farkas és Társa
ajánlja

elsőrendű kézimunka

cipő és csizma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)

